

בס"ד. שיחת יום ד' פ' תשא, תענית אסתר ה'תנש"א.
— בבית הכנסת, לאחר תפלת מנחה —

בלתי מוגה

א. מהענינים המיוחדים של (יום התענית שנקרא בכתוב¹) "יום רצון לה'" — שבו מתגלה יותר הרצון לבני ובין בני עצמם, ע"י אהבת ישראל ואחדות ישראל, שע"ז מתבטלת סיבת הגלות, הפירוד דבני², ובהבטל הסיבה בטל בדרך ממילא המסובב (הגלות), ונעשית האחדות האמיתית דכל בני שמתקבצים ובאים לארצנו הקדושה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובהקדמה — שענין זה ישנו גם בעבודה דכל יום, ובהדגשה יתירה, ביתר שאת וביתר עוז בימי סגולה:

התחלת העבודה דכל יום היא כמצות "ואהבת לרעך כמוך"³, כמוך ממש — כמ"ש רבינו הזקן בסידורו: "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך"⁴, היינו, שבכל יום ויום, הן בימי חול, והן בשבתות וימים טובים, וימים נוראים (ר"ה ויוה"כ), לפני התפלה, צריך לקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך, ובוזה גופא לא מספיקה מחשבה וקבלה בלב, אלא צ"ל אמירה בדיבור ("נכון לומר") דוקא, ש"עקימת שפתיו הוי מעשה"⁵, ורק לאח"ז שמקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך, עומד להתפלל.

ולא עוד אלא שגם התחלת התפלה עצמה היא בפסוק שבו מודגש מעמדם ומצבם של בני כולם יחדיו (אהבת ישראל ואחדות ישראל) — "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"⁶.

ובפרטיות יותר ישנם בפסוק זה ב' דרגות באחדותם של ישראל: (א) אחדות באופן של אוהל ("אהליך") שהוא דירת עראי, השייכת לדרגת התחתונה דבני כפי שנקראים בשם "יעקב", מלשון עקב, (ב) אחדות באופן של דירת קבע ("משכנותיך", משכן שכולל גם מקדש⁷), השייכת לדרגת הנעלית דבני כפי שנקראים בשם "ישראל", מלשון ראש.

(5) סנהדרין סה, א.

(6) בלק כד, ה.

(7) ראה פרש"י עה"פ.

(1) ישעי' נח, ה. וראה תניא אגה"ת ספ"ב.

(2) ראה יומא ט, ב.

(3) קדושים יט, יח.

(4) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

ונוסף לזה, ישנה הדגשה מיוחדת כימי סגולה, ובנדוד^ד, ביום התענית שהוא "יום רצון" – כמודגש בסיום וחותרם ההפטרה⁸ דיום התענית⁹: "עוד אקבץ עליו לנקבציו"¹⁰, תכלית השלימות דאחדותם של ישראל בגאולה האמיתית והשלימה, שהתחלתה בהקיבוץ דכו"כ מישאל בבית-הכנסת בזמן התפלה, ובפרט בתפלה ד"יום רצון", וביתר שאת וביתר עוז בתפלת מנחה, שאז נענה אליהו הנביא זכור לטוב¹¹, מבשר טוב, שמבשר הבשורה ד"אקבץ עליו לנקבציו" בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ב. ויש להוסיף בביאור העילוי שבסיום וחותרם ההפטרה דיום התענית – "עוד אקבץ עליו לנקבציו":

הפירוש ד"עוד אקבץ עליו לנקבציו" – שלאחרי שבני עושים כל מה שביכלתם לפעול הענין דקיבוץ גליות, "נקבציו", הקיבוץ דבני מצד עצמם, באופן של אתערותא דלתתא, מוסיף הקב"ה עוד יותר, "עוד אקבץ עליו לנקבציו", באופן של אתערותא דלעילא.

זאת ועוד:

באתערותא דלעילא גופא יש כמה דרגות¹²: אתערותא דלעילא שתלוי' באתערותא דלתתא, ואתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא. ובה גופא ב' אופנים: אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, אבל, בערך ובשייכות לאתערותא דלתתא, ואתערותא דלעילא שבאין-ערוך לאתערותא דלתתא.

ויש לומר, שבדיוק לשון הכתוב "עוד אקבץ עליו לנקבציו", נכללים כל הדרגות שבאתערותא דלעילא עד להדרגא הכי נעלית שאין למעלה ממנה, כי, כל זמן שיש דרגא נעלית יותר, עדיין לא נתקיימה בשלימותה ההבטחה ד"עוד אקבץ עליו לנקבציו", כיון שיש מקום (ובמילא גם צורך) להוסיף עוד.

ומזה מובן ש"עוד אקבץ עליו לנקבציו" קאי על תכלית השלימות שבגאולה (ובגאולה עצמה, גאולה) האמיתית והשלימה, שאז יהי קיבוץ גלויות בתכלית השלימות (באופן נעלה יותר מהקיבוץ גלויות שלאחרי בית ראשון, שאז נשאר עשרה שבטים שלא חזרו מהגלות), ועד לשלימות שאין למעלה הימנה.

עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך", ו"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" בהתחלת היום.

(10) ישעי' נו, ח.

(11) ברכות נ, ב.

(12) ראה לקו"ת שה"ש כה, ב ואילך. ובכ"מ.

(8) להעיר, שכיון שה"הפטרה" עצמה היא (מלשון) סיום (סיום הקריאה), מודגשת יותר החשיבות של סיום ההפטרה, הסיום דהסיום.

(9) הסך-הכל דעבודת היום, לאחרי ריבוי עניני תפלה גמ"ח ותורה שנעשו מאמירת "הריני מקבל

ג. ועילוי מיוחד ב"עוד אקבץ עליו לנקבציו" שב(סיום וחותרם ההפטרות דיום ה) "תענית אסתר" לגבי שאר ימי התעניות:

תענית אסתר הוא ערב פורים, ששייך כבר לפורים, ובפרט בזמן המנחה (שאו אומרים בסיום ההפטרות "עוד אקבץ עליו לנקבציו"), שאין אומרים תחנון (משא"כ בשחרית), כיון שמתחילים כבר עניני הפורים.

ויש להוסיף, שהשייכות לפורים מודגשת גם בהמנהג¹³ שבמנחה דערב פורים נותנים לצדקה שלש מטבעות דמחצית השקל, זכר למחצית השקל הקשור עם נס פורים ("הקדים שקליהן לשקליו"¹⁴). ויש לומר, שהשייכות לפורים מודגשת גם במספר המטבעות – שלש מטבעות, ע"ד "אוריין תליתאי לעם תליתאי"¹⁵ במתן-תורה, ששייך לפורים שבו "קיימו מה שקיבלו כבר"¹⁵.

וכיון שפורים הו"ע של גאולה – גאולת פורים, הקשורה גם עם גאולת פסח ("מיסמך גאולה לגאולה"¹⁶), הקשורה עם הגאולה האמיתית והשלימה ("כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁷) – נמשכת ופועלת הגאולה דפורים גם בערב פורים, ובמילא מודגשת גם שלימות הגאולה ד"עוד אקבץ עליו לנקבציו" בהפטרות שבערב פורים יותר מבשאר התעניות.

ד. ובתענית אסתר עצמו יש עילוי נוסף בקביעות שנה זו¹⁸ – שתענית אסתר חל ביום רביעי דפ' תשא:

יום רביעי – יום שבו ניתלו "שני המאורות הגדולים"¹⁹, ולאח"ז היתה הירידה והמיעוט דהלכנה, "המאור הקטן"¹⁹, שירידה זו היא צורך עלי, לעתיד לבוא, כמ"ש²⁰ "והי' אור הלכנה כאור החמה גו' שבעתיים כאור שבעת הימים" ("שבעתיים שבע שביעות כאור של שבעת הימים הרי ארבעים ותשע שביעות העולים לשלש מאות וארבעים ושלש"²¹, בגימטריא גש"ם).

(ויום רביעי ד) פרשת תשא, "תשא את ראש בני ישראל" – ששלימות הנשיאת ראש דכאו"א מישראל וכל בניי [הן בנוגע לבניי עצמם, בהנהגה שלהם במחשבה דיבור ומעשה, והן בנוגע להתייחסות אליהם מצד אוה"ע שמכבדים אותם ועוזרים ומסייעים בקיבוצם מבין הגליות, כמ"ש²² "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים גו"'] היא לעתיד לבוא.

נפלאות.	13 רמ"א או"ח ר"ס תרצד.
19 בראשית א, טז.	14 מגילה יג, סע"ב.
20 ישעי' ל, כז.	15 שבת פח, א.
21 פרש"י עה"פ. וראה גם פרש"י פסחים סח, א.	16 מגילה ו, סע"ב.
22 ישעי' טו, כ.	17 מיכה ז, טו.
	18 נוסף על מעלתה המיוחדת של השנה (גם לגבי שאר שנים שקביעותם שוה) – שנת אראנו

ומזה מוכן ששלימות הגאולה ד"עוד אקבץ עליו לנקבציו" היא בהדגשה יתירה ביום רביעי פרשת תשא שקשור במיוחד עם הגאולה האמיתית והשלימה.

ה. ויש לקשר זה עם השיעור חומש (משיעורי חת"ת) דיום רביעי פרשת תשא:

בשיעור חומש היומי מדובר אודות י"ג מדות הרחמים שאינן חוזרות ריקם²³ – תכלית השלימות דכל הענינים, כולל ובמיוחד שלימות הגאולה.

ובפרטיות יותר: בשיעור היומי (ערב פורים) מדובר אודות בקשת משה להקב"ה ע"ד התגלות י"ג מדה"ר – "הראני נא את כבודך"²⁴; ובשיעור דיום שלאח"ז (פורים) מדובר אודות ההתגלות בפועל די"ג מדה"ר ע"י הקב"ה – "ויעבור ה' על פניו ויקרא גו"²⁵.

וחידוש מיוחד בקביעות שנה זו, שיום רביעי דפרשת תשא הוא ערב פורים, תענית אסתר – שנוסף על בקשת משה ע"ד י"ג מדה"ר בשיעור חומש דיום רביעי, יש ביום זה גם ההתגלות בפועל ע"י הקב"ה (השיעור דיום חמישי) בקריאת התורה דיום התענית, ובמילא, מודגשת התגלות י"ג מדה"ר בפועל הן ביום רביעי (ערב פורים) – בהקריאה דיום התענית (נוסף על בקשת משה שלומדים בשיעורי חת"ת), והן ביום חמישי (פורים) – בשיעורי חת"ת.

ובביאור החילוק שביניהם – יש לומר:

התגלות י"ג מדה"ר ע"י הקב"ה שבאה ביחד (באותו יום) עם בקשת משה (הקריאה דיום התענית ביחד עם שיעור היומי), היא, אתערותא דלעילא (ההתגלות ע"י הקב"ה) ששייכת ובערך לאתערותא דלתתא (בקשת משה), ואילו התגלות י"ג מדה"ר ע"י הקב"ה שבאה בפ"ע (בשיעור דפורים), היא, אתערותא דלעילא שאינה שייכת ובאיין-ערוך לאתערותא דלתתא.

וכיון שעניני פורים מתחילים כבר בערב פורים, ובפרט בזמן המנחה (כנ"ל ס"ג) – מתחילה כבר השלימות דאתערותא דלעילא שבפורים (התגלות י"ג מדה"ר ע"י הקב"ה) במנחה דערב פורים, ועי"ז ניתוסף בהענין ד"עוד אקבץ עליו לנקבציו" (שלימות האתערותא דלעילא) בתכלית השלימות.

ו. ויש לומר, שפעולת שלימות האתערותא דלעילא דפורים במנחה דערב פורים מודגשת גם בתפלה המיוחדת שמוסיפים במנחה דערב פורים (כבכל התעניות) – שבה אומרים הפסוק²⁶ "והי' טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע":

(23) ר"ה יז, ב. הובא בפרש"י פרשתנו לג, יט. (25) לד, ו. (26) ישעי' סה, כד.

(24) לג, יח.

"טרם יקראו ואני אענה", פירושו, שעוד לפני הקריאה ישנו כבר המענה דהקב"ה, ואילו "עוד הם מדברים ואני אשמע", פירושו, שבעת הדיבור (ולא לפני²⁷) שומע הקב"ה (אבל אין עדיין המענה דהקב"ה). ואינו מוכן: מהי ההוספה בסיום הפסוק "עוד הם מדברים ואני אשמע" לאחרי שכבר נאמר בהתחלת הפסוק "טרם יקראו ואני אענה", שעוד לפני הקריאה (לא רק כש"הם מדברים" כבר) ישנה כבר המענה דהקב"ה (לא רק "אני אשמע")? ויש לומר הביאור בזה:

כיון שכבר נאמר "ואני אענה", עכצ"ל, ש"ואני אשמע" שלאח"ז קאי על אתערותא דלעילא בדוגא נעלית יותר, שלכן, עיקר ההדגשה היא על השמיעה דהקב"ה (ולא כ"כ על המענה להאדם), היינו, שהקב"ה נמצא כביכול במעמד ומצב של שמיעה ("אשמע"), ובכל מציאותו, "אני אשמע", כידוע²⁷ ש"אני" מורה על ספירת המלכות, הקשורה עם ספירת הכתר, ועד לדרגא הכי נעלית בכתר (כתר העשירי) שאין למעלה הימנו, שזהו"ע דגאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, שבערב פורים (שבו אומרים התפלה ד"טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע") ישנה האתערותא דלעילא הכי נעלית כפי שהיא למעלה ("אני אשמע"), ואילו המשכתה לחטה בפועל ובגלוי היא בפורים, שזהו"ע דגאולת פורים, גאולה בפועל ובגלוי.

ז. ויש להוסיף, שהמעמד ומצב שלפני הגאולה (ערב פורים) מודגש גם בתוכן שיעור חומש היומי:

בשיעור חומש היומי מסופר שכאשר משה רבינו ביקש מהקב"ה "הראני נא את כבודך", אמר הקב"ה למשה "לא תוכל לראות את פני²⁸", "וראית את אחורי ופני לא יראו"²⁹.

וענין זה שייך למעמד ומצב שלפני הגאולה (ערב פורים), שאז לא יכולה להיות הראי' בבחינת הפנים, משא"כ בגאולה דלעתיד לבוא (שדוגמתה גאולת פורים) יתוסף עליו גדול יותר שתהי' גם הראי' בבחינת הפנים³⁰, ובלשון הכתוב³¹ "והיו עיניך רואות את מוריך".

וכיון שעניני הפורים מתחילים כבר בזמן המנחה דערב פורים (כנ"ל ס"ג), צריך כבר להתחיל הגילוי דבחינת הפנים בזמן המנחה דערב פורים.

ובכ"מ) – חלק הסוד שכתורה, וממנו נמשך ומתגלה גם בשאר חלקי התורה, דרוש ורמז, עד לחלק הפשט, כנגד עולם העשי, שהוא העיקר, כיון שבו דוקא נשלמת כוונת הבריאה לעשות לו ית' דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו. (31) ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו.

(27) ראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך אני (ע' א'שמה ואילך). וש"נ.

(28) לג, כ.

(29) שם, כד.

(30) כמבואר בכ"מ בספרי קבלה וחסידות (ראה פע"ה שער הק"ש רפ"ו. לקו"ת שה"ש בסופו.

ח. וענין זה מודגש גם בהקריאה דפורים – שמתחילה כבר במנחה דערב פורים:

הקריאה דפורים היא בפרשת מחיית עמלק (כולל גם המן ובניו שהם מזרעו של עמלק³²) – "מחה אמחה³³ את זכר עמלק"³⁴ ("זכר" בצירי ו"זכר" בסגול³⁵), שהשלימות שבזה תהי' בהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ויש להוסיף בהקשר והשייכות להגאולה – ש"זכר" בצירי, שיש בו שתי נקודות, רומז על שתי הבתי-מקדשות, בית ראשון ובית שני, ו"זכר" בסגול, שיש בו שלש נקודות, רומז על בית המקדש השלישי שכולל גם בתי הבתי-מקדשות שלפניו כפי שמתעלים ונעשים חלק מביהמ"ק השלישי, בדוגמת הסגול, שע"י הוספת נקודה שלישית לאחרי ותחת שתי הנקודות דצירי, נעשה מצירי סגול – מלשון סגולה, שרומז על השלימות ד"עם סגולה" ("סגולה מכל העמים"³⁶).

ולהעיר מדברי הגמרא³⁷ "קבל מן הקטן יעשה לו סגולה", "משבא לידו אימור מציאה אשכח"³⁸ – שבוה מודגשת השייכות ד"סגולה" ל"מציאה", היינו, ש"עם סגולה" מקבלים ה"מציאה" דגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר³⁹ "מצאתי דוד עבדי".

ט. ועוד והוא העיקר – שלאחרי כל העילויים האמורים לעיל צריכה להיות הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש:

עניני הגאולה שבתענית אסתר, בפורים, ולאח"ז בפסח, היו גם בשנה שעברה ובשנים שלפנ"ז, ומשנה לשנה ניתוסף יותר ע"י "מעשינו ועבודתינו"⁴⁰ – נוסף לכך שעוד לפני"ז נשלמו כבר "מעשינו ועבודתינו", כהכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו אפילו "צחצוח הכפתורים" – שעיי"ז ניתוסף בשלימות הגאולה באופן נעלה יותר, אבל, העיקר הוא שיבוא בפועל ממש בהכפועל ממש!

וזהו גם הביאור בנוגע לכללות הענין דהפצת המעיינות חוצה שעיי"ז פועלים ביאת משיח צדקנו, כהמענה דמלך המשיח להבעש"ט על שאלתו אימתי אתי מר, כשיפוצו מעינותיך חוצה⁴¹ – דלכאורה, כיון שעברו ריבוי

32) תרגום לאסתר ג, א.
 33) נוסף על הקריאה בשבת שלפני פורים –
 "מחה תמחה את זכר עמלק" (ס"פ תצא).
 34) ס"פ בשלח.
 35) ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 72 ובהערה
 שם.
 36) יתרו יט, ה. וראה ספר הלכותים (דא"ה ובכ"מ).
 37) להצ"צ ערך סגול (ע' תח ואילך). וש"נ.
 38) ב"ב נב, רע"א.
 39) תהלים פט, כא. וראה סנהדרין צז, א.
 40) תניא רפ"ז.
 41) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

שנים שלמדו והפיצו את המעיינות דתורת הבעש"ט, ובפרט כפי שנתבאר בהבנה והשגה בתורת חסידות חב"ד באופן שנעשה דם ובשר כבשרו (הגשמיים ועאכו"כ הרוחניים), היתכן שמלכא משיחא מעכב קיום הבטחתו שנאמרה בהיכל המשיח שיבוא כשיפוצו מעינותיך חוצה?! – שאתי מר דא מלכא משיחא אינו ענין בפ"ע שנעשה ע"י הפצת המעיינות חוצה, אלא היינו הך, שהפצת המעיינות חוצה כשלעצמה ענינה ביאת מלכא משיחא (כמובן גם מהסיפור הידוע בזה⁴²), ואעפ"כ, לא מספיק הענין דאתי מר דא מלכא משיחא שבהפצת המעיינות חוצה, אלא צריך להיות ביאת מלכא משיחא בפועל ממש⁴².

ובהדגשה יתירה בעמדנו בשבוע דפרשת תשא, "כי תשא את ראש בני ישראל" – שכאו"א מישראל וכל בני"הם במעמד ומצב של נשיאת ראש, כולל ובמיוחד ה"ראש" דבני"ה, החל מנשיא דורנו, ועמו כל הנשיאים שבכל הדורות כולם, ועאכו"כ נשיאי חב"ד שעל ידם נתגלתה פנימיות התורה, החל מהבעש"ט והמגיד, ונשיאי חב"ד במיוחד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצמח-צדק, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ונשיא דורנו – שבאים ונמצאים כולם ביחד עם משיח צדקנו בפועל ממש.

ויש להוסיף, שגם לאחרי ביאת משיח צדקנו בפועל ממש יתוסף בשלימות הגאולה בעילוי אחר עילוי, ע"ד וכדוגמת העילוי וההוספה שע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, וכיון ש"שכר מצוה מצוה"⁴³, מובן, שגם לעתיד לבוא (קבלת שכר על מעשינו ועבודתנו) יתוסף בעילוי אחר עילוי בשלימות הגאולה.

י. וכדי למהר ולזרז עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו שתבוא תיכף ומיד ממש, יש להוסיף במצות הצדקה ש"מקרכת את הגאולה"⁴⁴, ולכן, יתנו לכל אחד ואחת מהנמצאים כאן שליחות-מצוה לתת לצדקה.

ועוד ועיקר – שכאו"א יחליט להוסיף עוד יותר במילוי שליחותו של הקב"ה שניתנה במתן-תורה, שבימי הפורים ניתוסף בזה באופן ד"קיימו מה שקיבלו כבר"⁴⁵, כלומר, נוסף על טיב עבודתו עד עתה (ובפרט העבודה דתענית אסתר דשנת אראנו נפלאות), מחליט שצריך להוסיף עוד יותר, ומתחיל תיכף ומיד ההוספה בפועל, ועד להוספה שבאין-ערוך לגמרי – כמודגש גם בשמו של נשיא דורנו, "יוסף", מלשון הוספה, והוספה זו היא באופן ד"יצחק", ע"ש "כל השומע יצחק ליי"⁴⁵ (כמדובר כמ"פ).

44) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא שם (מח, ב).

45) וירא כא, ו.

42) ראה לקו"ש ח"ו ע' 80 הערה 70. ועוד.

43) אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא שם.

ויה"ר שהדיבור וההחלטה ע"ד השליחות-מצוה יפעלו כבר את הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד לאחרי תפלת מנחה דתענית אסתר שנת אראנו נפלאות, לפני תפלת מעריב, ואפילו לפני נתינת הצדקה לעני או לגבאי-צדקה, ואפילו לפני נתינת השליחות בפועל, כי אם הדיבור ע"ד השליחות – מתגלה תיכף ומיד מציאותו האמיתית של כאו"א מישראל שהוא שליח של הקב"ה, ו"שלוחו של אדם (העליון) כמותו"⁴⁶, כפי שיתגלה בפועל לעתיד לבוא, שלכן יקויים היעודי³¹ "והיו עיניך רואות את מוריך", ראי' ממש, שחודרת בכל מציאותו ("דורך-און-דורך").

ואז רואים גם שכל בני נמצאים במעמד ומצב ד"תשא את ראש בני ישראל", ובהמשך לזה גם המעמד ומצב ד"ויקהל" ו"פקודי", ועד ל"ויקרא" – בביהמ"ק השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁴⁷, ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

(47) בשלה טו, יז.

(46) קידושין מא, א. וש"נ. וראה לקו"ת ויקרא

א, ג. ובכ"מ.